

על ספרים

ערגה מועד

מאת נתן זך

ספרו החוש של דוד רוקח * מעלה בחריפות רבה את הבעיה של "תוכן וצורה". הצורה: חוברת שירים בת שימושה עמורים עם רישום עטיפה גאה מאת אריה גבון, חוברת אשר קשה למצוא דומה לה בפאר. ובהי דוד (אם לא נביא בהשגון את שגי אותהכתיב המרובות) התוכן: ארבי עימותשעה שירים אשר הראשון להם, הנקרא מסיבות הידועות מןהסחם למתברו בשם "כי יחון הלב — יחון האלוהים", אינו מופיע בסדרהשירים ומהנה, איפוא, מעין שיחונם לקורא אשר רגליו הולוכוהו — לא לגמרי שלא באשמת צורתו המצודות של הספר — להיכלה של שירת זו

בעית הצורה והתוכן, אמרנו. כי חרף הצורה המהודרת, תוכן רב אי אתה מוצא כאן. הפוך בו בספר והי פוך בו כאות גפשוך — לא יתגלה כאן אפילו שיר אחד שיהיה ראוי לשמה של השירה. ולא היינו נטי פלים לקובץ זה אלמלא שימש אסי פקלריה חנה כליכך לאותה מבוכה שבאובדן קנימיתה, לאותו היעדר גמור של טעם טוב בהערכת דבר יצירה, שהיו לחונן גפרץ בארצנו בר מגנו. ספרו של דוד רוקח אינו אפילו מאלה שאתה יכול לומר ארבע מלים ודאיות בגנותם ואתה מהוססת בשב חם.

אין בו כלום ממעשה יצירה, כלום מחויה אוטנטית ומשכנעת, מרוח השור אפת לומר את דברה או אפילו — לשאת מיזברותיה; וכגוד כל החסר הזה — מה לא תמצא כאן? בראשית היתה הלשון הארכאית אשר אטימותה אינה מאפשרת לה לשקף בבדירות שום גסיון, שום תחושה, שום הלך נפש או רושם מרשמי העולם הסובב. לה לן כמה דוגמאות אופייניות שנלקטו מכל הבא ליד: "יפך שיקויים תססי יומם, תססיליל יפך", "כטעמו של טל על טרפישחר מגוד ירעף", "קריה מתחטאה עד זון, עד שקף הצירות הרום", "כנועם זמר עתירהילה", "כי אתיו כיסופים בדם" "ירח בעצב יעל וידום בטבור זבול", "משאוי (מלה שהפשתיה במילון) דורנו הצוען בלי חוק של אומן על קרקע שיטנה בר ערת", כאילו לא אירע דבר בשירתנו בעשרות השנים האחרונות! היעדר החוש ללשון היה ומדוברת גרד את ריו אותו משא מעיק של דימויים, צירופים והשאלות משומשים ללא תקנה — אסימונים שחוקים אלה של הלשון "השיריה" שלנו — אשר שימ עם כבר שמעו אבותינו לפני עידן ועידנים, והרי כמה מן ה"פנינים": הסגריד מצליף רוחותיו, אודם השקי עה הוא אודמו של דם, או ארגמן הנוסף. מן האופקים, הקשת עולה — גיחשתם? — במעלות הרקיע, לאוהבים יש אצבעות טמירות הפורטות על כל המיתרים, עם ערביים רועפים צלילים, אין מנוס מדכרועמם של הגלים העובר רים גדות ימים, השחר מפציע ובש מיו — אור עולם, הצרצר שר ממח הרת ערגה, חרדת החלוף היא רבת עוצב, מהו האור אם לא נגוהות אל בנות הסהר והליל, והסער מהו? — גר על נד יעזו עד מרום, הדממה הזכה קוראה למשורר כומר נשכח, והתהום דובכת צפונותיה בשוך זעם הגלים — ועוד ועוד ועוד. אתה נזכר בהגדרתו המבודדת והקילעת של ביאליק על טיבה של הכליזה: עומד לו יהודי בתהנה וממתק לאוטובוס אשר יסי ענו לפתחתקה. עומד ועומד והנה מופיע אוטובוס יפה, מהודר, מרוח ונח; אלא, דא עקא, מתוו חפצו של האוטובוס ההודר — רחובות. אך מכיוון שלאוטובוס גאה כגון זה אין מסרבין נוטל היהודי שלנו את צרורו והריהו כבר בדרכו לרחובות. מה מתחתקודה, מי פתחתקה! הרי האר טובוס יפה כליכך! ההבדל בין גיבור משלו של ביאליק לבין המשורר שלי נו נעזף בשני פרטים זעירים: ראשית, אין כל יופי במליצותיו של זה האר חרון ושנית, לא הוכח כלל שמתחילה נתכוון להגיע למקום כלשהו.

"שירי ההגות", בהם מנסה משורר רנו לומר דברמה ("כיוון שנולדנו נטולערך מועד לידתנו" או: "לדעת — אין ירדת טמיון לכוסף") גרועים עוד יותר מן האחרים בגיחוך שבי "הגותם". מעניין ואופייני הדבר ששי דה זו המתימרת להיות לירית ואשר מאד מאד היתה רוצה להתראות כאי חותם ממשיכתם של משוררים כדוד פוגל, אברהם בן יצחק ואחרים, אינה בגדר ליריקה כלל. אין בה גם סר מן אחד מסימניו של השיר הלירי — לא ההתפעמות שבעמידה האישית גר כח העולמל לא המערכת הדקה והי מדרכת של רגישות התחושה והמח שבה, לא הלך הרוח המשכנע ומאחד את השיר, לא הלשון השקופה והצהה המוסרת בדיוקנות את רשמי הגסיון והחחיה. במקרה הטוב ביותר מסוגלת שירתו של רוקח לעלות לרמת שירו "כוכב ראשון", אשר יחרונו בפשטר תו, בקיצורו, בתמציותו, אולם אף הוא אינו חורג ממסגרת רישום גוף אימפרסיוניסטי קליל, הרחוק מאד מן "הנשימה הלירית". גם כאן, אגב, מקלקל את השורה היעדר ההגיון השי רי (שכן אין להעלות על הדעת שהי כוכב הראשון גדלק בחצות) "שעה טלי, לעומת זאת, הוא שיר אופייני יותר לדוד רוקח. כאן מתגלה גרעין הבעיה: ההתימרות להעלות חוויה לירית בניבושה הכוללתי ובחד פעמיותה הרוטטת, מזה, ותוסרהיכולת להעביר את היומרה לפני ההתגשמות בדרך העיצוב האמנותי (מן הראוי אגב, לשים לב לצירוף מעניין זה של תיבת צנינה וסלעי החוף שבשיר...):

תלילה גישן על קלעים.

גלים ירגו, קלומות יפךחו —

ונבת תנינה קנגן.

עד יצן דקנו להוט הפקסינים

ובקר צלוי יבואנו

פסקחון צפת... ומשעה — שעת של...

* מועדי ערגה, שירים מאת דוד רוקח, הוצאת ספרי תרשים, ירושלים, תשי"ד.

מיעוט הבקורת

העתון "גאוסה ליטרארה", בטאון הסופרים ברומניה העממית מתריע בלי הרף כנגד מיעוט המקום המוקצב בעי הונים היומיים לבקורת ההופעות והי דשות בספרות וכנגד התחמקותם של המבקרים מלכתוב על ספרי מחברים צעירים ומתחילים. אפילו העיתונים היו מיים המקוישים עמוד אחד לשבוע לענייני הספרות מעדיפים לפרסם מא מרים על פושקין, ואינם עוקבים בדרי כות הראויה אחר המתרחש בספרות הרומנית, — טוען המרשן של "גא" וטה ליטרארה".

"הפרח החדש"

זהו שכ הרומן החדש של הסופר היווני הכותב צרפתית, אנדרה קדי רוס, שהופיע זה לא כבר. ב"פרח החדש" מטופל על המשטר הרודני השולט ביוון של ימינו ומועלית בו דמותו של ניקוס בלואגיס, שהקריב את חייו במאבק למען החירות ועל שלום.